

КОМПЛЕКТ ПІДРУЧНИКІВ АВТОРСЬКИХ КОЛЕКТИВІВ ІНСТИТУТУ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ ДЛЯ УЧНІВ 5-Х КЛАСІВ ЗА НОВИМ ДЕРЖАВНИМ СТАНДАРТОМ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

<https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4140>

ТОПУЗОВ Олег Михайлович

доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член (академік) НАПН України,
віцепрезидент Національної академії
педагогічних наук України, директор
Інституту педагогіки Національної
академії педагогічних наук України,
м. Київ, Україна

Тетяна Миколаївна ЗАСЕКІНА

доктор педагогічних наук,
старший науковий співробітник,
заступник директора з науково-
експериментальної роботи
Інституту педагогіки Національної
академії педагогічних наук України,
м. Київ, Україна

Анотація. У статті представлено результати діяльності науковців Інституту педагогіки НАПН України у створенні навчально-методичного забезпечення для 5-х класів закладів загальної середньої освіти. Уперше розроблено дидактичну систему адапційного циклу базової освіти, навчально-методичне забезпечення якої — це 23 модельні навчальні програми 16 підручників (із цифровими додатками до них), навчально-методичні посібники. Виокремлено спільні й індивідуальні характеристики підручників. Зокрема, спільними ознаками є: узгодження контенту між навчальними предметами / інтегрованими курсами; єдині підходи до методичного апарату підручників, якими реалізуються діяльнісні, проблемно-пошукові, компетентнісні методи навчання; компетентнісно орієнтовані завдання, які структуровано за когнітивними рівнями й видами навчально-пізнавальної діяльності; цифрові додатки, що містять медіатеки, робочі аркуші (зошити), інтерактивні вправи тощо. Індивідуальні характеристики підручників стосуються специфіки навчального предмету / інтегрованого курсу, його ролі та функцій у дидактичній системі, особливостей апарату орієнтування кожного із підручників.

Ключові слова: підручники; дидактична система; Нова українська школа; базова середня освіта; Інститут педагогіки НАПН України.

Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України зосереджує свої зусилля на науково-методичному супроводі системи за-

льної середньої освіти, її якісній модернізації в контексті реформи «Нова українська школа» (Кабінет Міністрів України, 2016).

Для реалізації наступного етапу реформи, що здійснюватимуть із 2022-2023 навчального року в 5-х класах закладів загальної середньої освіти науковці Інституту педагогіки НАПН України спільно з учителями, викладачами закладів вищої освіти, було створено 23 модельні навчальні програми та 16 підручників, що отримали гриф Міністерства освіти і науки України.

Уперше програми та підручники розроблювались як складники цілісної методичної системи навчання в 5-6 класах (Топузов & Засекіна, 2021), спрямованої на формування цілісності знань та вмій учнів. У її розроблені застосовано системно-структурний, інтегративний, проблемний, компетентнісний, діяльнісний та особистісно-орієнтований підходи. Вибір цих підходів обумовлений концептуальними засадами реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа», державним стандартом базової середньої освіти, Концепцією розвитку природничо-математичної (STEM) освіти та із урахуванням рекомендацій Національного звіту за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018.

Особливістю комплексу підручників є:

- узгодження контенту між навчальними предметами / інтегрованими курсами;
- єдині підходи до методичного апарату підручників, якими реалізується діяльнісні, проблемно-пошукові, компетентнісні методи навчання;
- компетентнісно орієнтовані завдання, які структуровано за когнітивними рівнями й видами навчально-пізнавальної діяльності;
- цифрові додатки, що містять медіатеки, робочі аркуші (зошити), інтерактивні вправи тощо.

Підручник «Українська мова» (автори Ніна Голуб, Олена Горошкіна). Цей підручник переконує, що найкращий спосіб порозуміння, самопрезентації, поліпшення стосунків — це спілкування. Працюючи з ним, учні розуміють, що вивчати

правила потрібно не заради оцінки на уроці, а для саморозвитку, для взаємодії з людьми, для того, щоб стати компетентними мовцями, цікавими й бажаними співрозмовниками/співрозмовницями, свідомими носіями державної мови. У цьому допоможуть рубрики підручника, зокрема такі: «Пригадуємо» — систематичне повторення важливих відомостей, здобутих у початкових класах; «Шукаємо відповіді на запитання» — дорожня карта уроку; «Цілевизначення» — процес набуття важливої звички — ставити перед собою цілі, спочатку малі (на урок), а згодом — великі (на перспективу життя); «Рефлексія» формуватиме здатність самоконтролю, самостійність, наполегливість і відповідальність; «Слово дня» — щоденна планомірна робота над збагаченням активного словника, яку високо цінують сьогодні в усьому світі. «Домашнє завдання» — реалізує право учня на вибір, а саме — обрати для виконання один із пропонованих варіантів (Голуб & Горошкіна, 2022).

Корисним і пізнавальним читацьким путівником у світі української літератури стане для п'ятикласників *підручник «Українська література»* (автори Таміла Яценко, Василь Пахаренко, Олеся Слижук). Учні матимуть чудову можливість ознайомитися з творчістю видатних українських письменників і письменниць, художні твори яких — то цілий світ, багатий і неповторний. Довідаються про таємниці їх написання, цікаві факти про митців / мисткинь художнього слова. Навчатися вести читацький діалог із авторами / авторками літературних творів та їхніми героями і героїнями, осмислювати проблеми, що знайшли художнє відображення в текстах. А головне, читаючи художні твори, учні водночас пізнаватимуть і себе, розвиватимуть власні творчі здібності, удосконалюватимуть уміння виразного читання та мовленнєві навички, підвищуватимуть читацьку грамот-

ність. Орієнтиром для пізнання художньої майстерності творів української літератури на шляху вдумливого читача / читачки стануть рубрики підручника, які мають відповідні позначки. *Читацький путівник* — перелік знань та умінь, опанувати які учні матимуть можливість під час вивчення теми. *Ти вже знаєш* — нагадування про те, що вже відомо з початкової школи чи уроків зарубіжної літератури. *Ти вже вмієш* — можливість переконатися в тому, якими читацькими вміннями учні вже оволоділи. *Літературознавчий клуб* — матеріал, який допоможе створити уявлення про письменника чи письменницю, розкрити таємниці тексту художнього твору. *Літературознавчий словник* — визначення літературознавчих понять, розуміння яких потрібне для глибокого осмислення художнього твору. *Мовна скарбничка* — матеріал для вдосконалення мовлення. *У колі мистецтв* — зіставлення художніх образів творів української літератури з іншими видами мистецтва — образотворчим, музичним, кіно, театром, анімацією тощо. *Поміркуй!* — запитання та завдання для розуміння прочитаного, закріплення вивченого матеріалу. *Читай і досліджуй!* — творчі дослідницькі завдання та читацькі проекти для самостійного або ж групового виконання. *Підсумуй!* — запитання та завдання для систематизації та закріплення вивченого. *Читацьке дозвілля* — перегляд мультфільмів екранізацій літературних творів, прослуховування музики, віртуальне відвідування музеїв, картинних галерей тощо. Усі інтернет-джерела (на які є посилання в підручнику) можна завантажити з цифрового додатку підручника (Яценко, Пахаренко & Служук, 2022).

Розширювати карту літературних подорожей і вирушити за кордон, ознайомитися з літературними скарбами різних народів і культур, знайти нових друзів серед літературних персонажів, розширити коло тем для обговорення з однокласни-

ками та однокласницями допоможе *підручник «Зарубіжна література»* (Наталя Кадоб'янська, Лариса Удовиченко, Валентина Снегірьова). Матеріал підручника об'єднаний у п'ять розділів, кожен з яких має свою мету. На сторінках-орієнтирах стисло зазначено про результати, що їх мають досягнути учні після опрацювання розділу. Підготуватися до читання художнього твору та обговорення своїх вражень з однокласниками та однокласницями, поновити в пам'яті важливу інформацію та налаштуватися на успішне читання учням допоможе рубрика «Готуємося до діалогу». Підручник розроблено в комплекті з робочим зошитом, у якому учні складатимуть власний «Банк ідей» до кожного параграфа, щоб сформулювати свої очікування від вивчення теми та зафіксувати власні відкриття. Упродовж читання художнього твору учні ставитимуть запитання, робитимуть припущення та фіксуватимуть нові думки.

Пояснити емоції й почуття, які виникали після читання, скласти власне уявлення про художній твір і підготуватися до наступного етапу роботи — обговорення прочитаного, підбиття підсумків — допоможе рубрика «Оцінки та обговорення».

Після кожного розділу є рубрика для самоконтролю «Підсумуй свої здобутки». Нові терміни й поняття подано на берегах сторінок підручника та в Словнику літературознавчих термінів (Кадоб'янська, Удовиченко & Снегірьова, 2022).

Однією із новацій Нової української школи є розроблення змісту освіти на засадах інтегративного підходу. Новий шкільний предмет «Інтегрований курс літератур (української та зарубіжної)» орієнтовано на розвиток компетентних учнів-читачів, прилучення їх до високохудожніх надбань української та зарубіжних літератур, формування в юних читачів усвідомлення української літератури як невіддільного складника світової художньої культури, осмислення національної

своєрідності та загальнолюдської цінності включених до інтегрованого курсу художніх творів.

Уперше в шкільній літературній освіті впроваджуватиметься унікальний *підручник* інтегрованого курсу літератур для 5 класу *«Література (українська та зарубіжна)»* (автори — Таміла Яценко, Василь Пахаренко, Ірина Тригуб, Олеся Слизук). Інтеграція реалізується на основі спорідненості змісту основних тем шкільних курсів української та зарубіжної літератури для 5-6 класів (*тематична інтеграція*), спільних методів і прийомів навчання української та зарубіжної літератури (*методична інтеграція*), спільних видів навчальної діяльності в процесі вивчення літератури (*діяльнісна інтеграція*).

Основою концепції підручника є *читацькоцентричний* і *текстоцентричний* принципи. Структура підручника відрізняється від традиційної, оскільки вивчення кожної програмової навчальної теми розпочинається саме з художніх творів, що подані в повному обсязі або ж скорочено (у QR-кодах вказано покликання на цифровий додаток до підручника, що містить повні тексти). Враховуючи вікові особливості художнього сприймання сучасних учнів-підлітків, яким властиве кліпове мислення, художні тексти в підручнику розбиті плашками рубрики *«Поміркуй!»*, що містять запитання та завдання на перевірку розуміння учнями прочитаних епізодів художніх творів. Учні, які захоплюються читанням та зосереджені на перебігу подій у творі, можуть у процесі його цілісного прочитання не акцентувати свою увагу на запитаннях і завданнях рубрики *«Поміркуй!»*, а повернутися до роботи над текстом художнього твору після його повного прочитання.

Орієнтиром для пізнання високохудожнього світу творів української та зарубіжної літератури на шляху формування компетентного учня-читача є рубрики, у змістовому наповненні яких закладено *читацькоцентричний* принцип опрацювання навчального тексту. У рубриці *«Читацький путівник»*, що подається до кожного передбаченого програмами розділу, у доступному для п'ятикласників викладі конкретизовано обсяг тих предметних знань та читацьких умінь, які вони повинні здобути та якими мають оволодіти в процесі опрацювання конкретної навчальної теми.

Рубрика *«Ти вже знаєш»* передуватиме текстуальному вивченню кожного художнього твору, актуалізує знання школярів, здобуті ними в початковій школі або ж на інших уроках, а також мотивує необхідність їх поглиблення в процесі опрацювання нової конкретної навчальної теми. Важли-

вість цієї рубрики зумовлена і її психологічним підтекстом, оскільки актуалізація знань і сформованих умінь школярів позитивно налаштовує їх на подальшу роботу з текстом твору, додає впевненості у власних знаннях. Аналогічне дидактичне призначення має рубрика *«Ти вже вмієш»*.

Змістове наповнення рубрики *«Літературознавчий клуб»* — це необхідний мінімум навчальної інформації, поданої з урахуванням особливостей сприйняття молодшими підлітками. Матеріал рубрики дієво сприяє налагодженню діалогу із текстом художнього твору, його осмисленому розумінню.

У рубриці *«Літературознавчий словничок»* презентовано літературознавчі поняття, рекомендовані в модельній навчальній програмі, і вивчення яких забезпечуватиме глибоке розуміння художнього твору. Теоретико-літературні поняття розкрито в спрощеному, доступному для п'ятикласників викладі.

Рубрика *«У колі мистецтв»* презентує доступний для п'ятикласників матеріал про твори різних видів мистецтва (живопис, музика, архітектура, кіномистецтво тощо), що тематично корелюються з виучуваними художніми творами та сприяють їх цілісному осмисленню.

Формуванню в п'ятикласників умінь дослідницької діяльності ефективно сприяють творчі завдання, читацькі проекти для самостійного індивідуального чи групового виконання, рекомендовані в рубриці *«Читай і досліджуй!»*.

Для розвитку компетентного учня-мовця в підручнику передбачено рубрику *«Мовна скарбничка»*, змістове наповнення та розташування якої залежить від конкретного художнього тексту.

Рубрика *«Підсумуй!»* містить запитання та завдання для систематизації й узагальнення вивченого матеріалу. Кількість запитань і завдань є оптимальною для підсумкового етапу вивчення навчальних тем. Фінальним у рубриці є рефлексійне завдання для самооцінки учнями своїх навчальних досягнень як елемент формувального оцінювання.

Вивчення кожного програмового художнього твору завершується рубрикою *«Читацьке дозвілля»*. Її зміст спрямовує юних читачів до перегляду мультфільмів, екранізацій літературних творів, прослуховування музики, віртуального відвідування музеїв, картинних галерей тощо. Такий вид діяльності не лише сприятиме організації дозвілля школярів, а є одним із варіантів поглиблення осмисленого розуміння художніх творів, що вивчаються текстуально (Яценко, Пахаренко, Слизук, & Тригуб, 2022a, 2022b).

Підручник «Математика» (автори Григорій Бевз, Валентина Бевз, Дарина Васильєва, Наталія Владімірова) повністю відповідає сучасній математичній науці, потребам і можливостям українського суспільства.

Невеликий обсяг теоретичного матеріалу, доступні приклади, унаочнені цікавими малюнками, запитання для самоперевірки. Задачі в підручнику урізноманітнені за вимогами умови (на обчислення, перетворення, дослідження, конструювання), за фабулами (абстрактні, прикладні, історичні), за видами діяльності (усні, письмові, практичні), за формами роботи (для індивідуального розв'язання, для роботи в парі, в групі), за рівнями складності, за поданням інформації (ребуси, кросворди, таблиці, схеми) тощо.

Підручник містить завдання для розвитку креативного та критичного мислення, інформаційної грамотності та використання ІКТ, комунікації рідною та іноземними мовами, дослідницької діяльності та винахідливості, підприємливості та співробітництва, вміння інтегрувати знання та досвід з різних галузей, вміння працювати в команді.

Методичний апарат підручника сприяє забезпеченню ефективної організації навчально-виховного процесу. Виклад теоретичного, задачного та довідкового матеріалу є особистісно орієнтованим і спрямованим на посилення творчої діяльнісного компонента навчання (Бевз, Бевз, Васильєва & Владімірова, 2022).

Уперше в Україні впроваджується *підручник «Природничі науки»* (автори Тетяна Засекіна, Жанна Білик, Ганна Лашевська), який закладає основи вивчення природничих предметів. За його допомогою учні здійснюватимуть захопливі мандри світом науки. Під час цієї подорожі вони ставитимуть запитання до Природи й визначатимуть проблеми, які потрібно розв'язати. У підручнику запропоновано завдання для розроблення та використання моделей, планування та прове-

дення досліджень, аналізу та тлумачення здобутих даних. Учні розвиватимуть вміння обчислювати, створювати інфографіку, давати пояснення й розробляти рішення, аргументувати докази. Здобування, оцінювання та передавання інформації також будуть невіддільними складниками їхньої навчальної діяльності. Унікальною є структура підручника — кожен параграф містить три рубрики «Досліджуй», «Дізнавайся» «Дій». Щоби виявити невідоме й почати розв'язувати проблему, потрібно дослідити, що і як відбувається. Саме на це спрямован рубрика «Досліджуй», яка містить завдання для досліджень. Учні пропонуються самостійно дослідити природне явище чи проблему природничого змісту, вмотивувати шукати відповіді на запитання, що виникають у процесі дослідження. Пересвідчитись у власних висновках, спростувати або підтвердити припущення допоможе їм рубрика «Дізнавайся», у якій коротко пояснено явища чи проблеми. Оволодіти дослідницькими навичками, перевірити власні знання і вміння застосовувати їх допоможе рубрика «Дій».

До підручника розроблено цифровий додаток, де вміщено цікаву й додаткову інформацію, відео дослідів, явищ і процесів, інструкції й пам'ятки, а також інтерактивні завдання та вправи для самоперевірки (Засекіна, Білик & Лашевська, 2022).

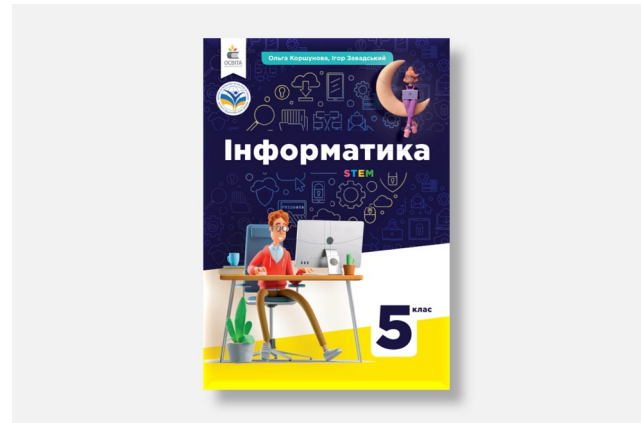

Навчитись досліджувати історію та суспільство, дізнатися, як змінювалось людство протягом тисячоліть, як жили й працювали люди в минулому, як захищали свою Батьківщину та створювали неповторну культуру і як вони роблять це сьогодні допоможе *підручник «Досліджуємо історію і суспільство»* (автори Олена Пометун, Юлія Малієнко, Тетяна Ремех). Ці знання та вміння допоможуть стати учням освіченими людьми й гідними громадянами України.

У підручнику запропоновано рубрики, які розкажуть, як працювати з текстами та завданнями. Запитання під рубрикою «Обговоріть у класі» запрошують до колективного обговорення — адже що більше думок лунає, то цікавіше засвоювати матеріал. Завдання з рубрики «Досліди» пропонують попрацювати самостійно, у парах чи у групах, зробити власні маленькі відкриття й знайти відповіді, яких немає в текстах і які в кожної дитини можуть виявитися іншими. Під рубрикою «Поміркуйте» вміщено запитання та завдання, пов'язані з текстом. Їх слід виконувати під час читання індивідуально або в парах, а результати представляти після ознайомлення з текстом. Рубрика «Використовуй інструменти дослідження» містить рекомендації, які допоможуть виконати дослідницькі завдання та розвинути вміння досліджувати життя людей і суспільства в минулому і сьогоденні. Рубрика «Перевір себе» покаже, як учні засвоїли новий матеріал. Запитання тут поділено на дві частини: спочатку подано простіші, а потім (виділені курсивом) — складніші. Рубрика «А ще ти можеш» містить додаткові дослідницькі завдання на вибір, які можна виконати вдома. Рубрика «Узагальнюємо і практикуємо» запрошує до участі в навчальному проєкті, що підсумовує розділ курсу.

До підручника розроблено цифровий додаток, що містить електронний зошит із додатковими цікавими завданнями, які можна виконувати в парах, групах за наявності часу (у класі чи вдома). Під QR-кодом наприкінці кожного параграфа є завдання під рубрикою «Оціни себе та своїх однокласників/однокласниць», що допоможуть підбити підсумки уроку (Пометун, Ремех & Малієнко, 2022).

Сьогодні, потрібно вміти самостійно вчитися, знаходити необхідну інформацію та критично її осмислювати; вміти працювати в команді, відстоювати власні думки та презентувати досягнення; творчо мислити та правильно розподіляти свій час — у цьому допоможе *підручник «Інформа-*

тика» (автори Ольга Коршунова, Ігор Завадський). Кожний параграф цього підручника побудовано так, що для отримання нових знань потрібно самостійно або в команді знайти відповідь на поставлене запитання, розв'язати цікаве творче завдання, систематизувати відомості, створити проєкт та презентувати його. А ще підручник дає можливість спробувати себе в ролі програміста / програмістки, розробника / розробниці комп'ютерних ігор та корисних програм. І навіть якщо в майбутньому в учнів буде інша професія, розвинуте алгоритмічне та логічне мислення допоможе їм розв'язати будь-яке завдання. На початку кожного параграфа запропоновані завдання, які спонукають до пошуку рішень, виникнення питань. Індивідуально або у спілкуванні зі своїми однокласниками/однокласницями у рубриці «Запитання-відповіді» чи у мережі Інтернет учні опановують матеріал. Перевіряють навчальні досягнення, виконавши завдання з рубрики «Перевір себе».

На вебсторінці із цифровим додатком розміщено онлайн-вправи та робочі аркуші з додатковими практичними роботами (Коршунова & Завадський, 2022).

З *підручником «Здоров'я, безпека та добробут»* (автори Наталія Гущина, Ірина Василяшко,

за редакцією Тетяни Бойченко) підлітки дізнаються як слід піклуватися про своє здоров'я й безпеку, як поводитися в різних життєвих ситуаціях. Навчитися організовувати свій день так, щоб устигати виконувати багато цікавих справ і не стомлюватися. Матеріали підручника підкажуть, як визначати потреби та бажання задля покращення власного добробуту. На початку кожного розділу підручника розміщено вимоги до результатів навчання: що потрібно знати, з'ясувати, дослідити, які навички сформувати. Кожен параграф розпочинається історією із життя підлітків, що мотивуватиме пізнавати щось нове та обговорювати його в колі однолітків. Малюнки, інтелект-карти, схеми, інфографіка спрощують розуміння матеріалу та сприяють цілісному його сприйманню. У рубриці «Експертна думка» наведено поради досвідчених фахівців і фахівчинь, а в рубриці «Ключові ідеї параграфа» запропоновано узагальнити й проаналізувати матеріал, аби розвинути навички самооцінювання, самопізнання та рефлексії. На сторінках підручника є QR-коди, що містять адресу цифрового додатка з матеріалами, які розширюють межі підручника. Це: відеоматеріали, що допоможуть сфокусувати увагу на проблемах, що вивчаються, зрозуміти суть явища чи події, почути експертну думку або ознайомитись із вправами для поліпшення фізичної форми; робочі аркуші, чеклисти, шаблони, опитувальники, які допоможуть у виконанні навчальних проєктів (індивідуально або в команді). Організована за підручником діяльність збагачуватиме досвід спілкування, сприятиме встановленню нових знайомств, допоможе усвідомити свої можливості та прагнення щодо майбутньої професії (Гущина & Василяшко, 2022).

Підручник «Етика» (автори Людмила Давидюк, Анжела Мельник) допоможе спілкуватися з друзями, піклуватися про тих, хто потребує допо-

моги, навчити вчитися, опановувати мистецтво і спорт. Дорослішаючи учні стикаються з багатьма питаннями: У чому неповторність кожної людини? Як зрозуміти свої бажання та потреби? Як організувати свій день? Як досягти успіху в житті? Як зробити цей світ кращим? На ці та інші питання учні будуть шукати відповіді на сторінках підручника, в історіях людей, що свого часу намагалися знайти відповіді на ті ж самі питання (Давидюк & Мельник, 2022).

Справжньою інновацією Нової української школи стало масове впровадження інтегрованого курсу «Мистецтво», який до цього часу мав статус альтернативного, адже вчителі могли обирати його лише за бажанням замість традиційних автономних предметів музичного та образотворчого мистецтва.

Підручник «Мистецтво» (автор Людмила Масол) створено на основі концепції поліцентричної інтеграції мистецьких знань, умінь і ставлень, єдності ключових і предметних компетентностей. Зміст охоплює різні види мистецтва, з яких музичне і образотворче є домінуючими. Ключовими поняттями 5 класу є види і мова мистецтва.

Структура підручника складається з 4 розділів: «Народне мистецтво», «Професійне мистецтво», «Сценічні мистецтва», «Візуальні мистецтва». Наскрізні рубрики: «Портрет митця», «Віртуальна екскурсія», «Мистецька грамота» (музична, образотворча, хореографічна, театральна, екранна тощо), «Мистецька скарбничка» (словник). Навчальна книга побудована за розгортковою системою із використанням двох спарених уроків, на яких висвітлюється спільна тема, що дає змогу викладання (за необхідності) двома фахівцями з рекомендованою або мінімальною кількістю годин на тиждень.

Авторську методику побудовано на основі принципів: *варіативності* змісту, методів і форм

навчання (що передбачає різні інтерпретації твору для сприймання мистецтва, вибір учнями практичних і творчих завдань); *компаративності* (порівняння творів вітчизняного і зарубіжного мистецтва, традицій і новаторства, різних видів мистецтв із застосуванням асоціацій і паралелей), *гейміфікації* (застосування дидактичних, рольових, театралізованих ігор); єдності освіти й самоосвіти (завдання для самостійного медіапошуку, експериментування, фантазування, мистецьких проєктів, естетизації середовища).

Навчально-методичне забезпечення підручника охоплює календарно-тематичне планування уроків, зошит-альбом «Мистецтво» для учнів, методичний посібник «Конструктор уроків мистецтва у 5 класі» та електронний АРТ-навігатор (Масол, 2022).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Бевз, Г., Бевз, В., Васильєва, Д., & Владімірова, Н. (2022). *Математика* : підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти. Київ: Видавничий дім «Освіта». <https://bit.ly/3ytN78X>
- Голуб, Н., & Горошкіна, О. (2022). *Українська мова* : підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти. Київ: Видавничий дім «Освіта». <https://bit.ly/3NzauST>
- Гущина, Н., & Василяшко, І. (2022). *Здоров'я, доброта та безпека* : підручник інтегрованого курсу для 5 класу закладів загальної середньої освіти (Т.Є. Бойченко, ред.). Київ: Видавничий дім «Освіта». <https://bit.ly/3OBI4tF>
- Давидюк, Л., & Мельник, А. (2022). *Етика* : підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти. Київ: Видавничий дім «Освіта». <https://bit.ly/3ODINuw>
- Засекіна, Т., Білик, Ж., & Лашевська, Г. (2022). *Природничі науки* : підручник інтегрованого курсу для 5 класу закладів загальної середньої освіти. Київ: Видавничий дім «Освіта». <https://bit.ly/3bukkrG>
- Кабінет Міністрів України. (2016, 14 грудня). *Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року* (988-р). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-p>
- Кабінет Міністрів України. (2020, 30 вересня). *Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти* (898). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-p>
- Кадоб'янська, Н., Удовиченко, Л., & Снегірьова, В. (2022). *Зарубіжна література* : підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти. Київ: Видавничий дім «Освіта». <https://bit.ly/3OSdIII>
- Коршунова, О., & Завадський, І. (2022). *Інформатика* : підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти. Київ: Видавничий дім «Освіта». <https://bit.ly/3OXO66N>
- Масол, Л. (2022). *Мистецтво* : підручник інтегрованого курсу для 5 класу закладів загальної середньої освіти. Київ: Видавничий дім «Освіта». <https://bit.ly/3ytGNXo>
- Пометун, О., Ремех, Т., & Малієнко, Ю. (2022). *Досліджуємо історію і суспільство* : підручник інтегрованого курсу для 5 класу закладів загальної середньої освіти. Київ: Видавничий дім «Освіта». <https://bit.ly/3QTnSnA>
- Топузов, О.М., & Засекіна, Т.М. (2021). Науково-методичний супровід Нової української школи: Підсумки серпневої вебконференції Національної академії педагогічних наук України «Учені НАПН України — українським вчителям», присвяченої 30-й річниці Незалежності України. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 3(2). <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-2-17-13>
- Яценко, Т., Пахаренко, В., & Служук, О. (2022). *Українська література* : підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти. Київ: Видавничий дім «Освіта». <https://bit.ly/3I6eQ2t>
- Яценко, Т., Пахаренко, В., Служук, О., & Тригуб, І. (2022a). *Література (українська і зарубіжна)* : підручник інтегрованого курсу для 5 класу закладів загальної середньої освіти. Ч. 1. Київ: Видавничий дім «Освіта». <https://bit.ly/3I2s00E>
- Яценко, Т., Пахаренко, В., Служук, О., & Тригуб, І. (2022b). *Література (українська і зарубіжна)* : підручник інтегрованого курсу для 5 класу закладів загальної середньої освіти. Ч. 2. Київ: Видавничий дім «Освіта». <https://bit.ly/3I7k9i8>

A SET OF TEXTBOOKS OF THE AUTHORS' TEAMS OF THE INSTITUTE OF PEDAGOGY OF THE NATIONAL ACADEMY OF EDUCATIONAL SCIENCES OF UKRAINE FOR THE 5th GRADE STUDENTS ACCORDING TO THE NEW STATE STANDARD OF BASIC SECONDARY EDUCATION

Oleh Topuzov

DSc in Pedagogy, Professor, Full Member (Academician) of NAES of Ukraine, Vice President, National Academy of Educational Sciences of Ukraine; Director, Institute of Pedagogy of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Tetiana Zasiakina

DSc in Pedagogy, Senior Researcher, Deputy Director for Research and Experimental Work, Institute of Pedagogy of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Abstract. The article presents the activities results of researchers of the Institute of Pedagogy of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine in creating training and methodological support for 5th grades of general secondary education institutions. The didactical system for the basic education adaptation cycle was developed for the first time; its training and methodological support consists of 23 model training programmes for 16 textbooks (with digital apps), training and methodological manuals. The textbooks' shared and individual characteristics are

highlighted. Among shared characteristics are: content harmonisation among subjects / integrated courses; unified approaches to the methodological apparatus of a textbook, which are realised through activity-based, problem-searching, competence-based teaching methods; competence-oriented tasks that are structured according to cognitive levels and types of training and cognitive activities; digital apps containing media libraries, worksheets (notebooks), interactive exercises, etc. The textbooks' individual characteristics comprise the subject's / integrated course's specifics, its role and functions in the didactic system, and the features of the orientation apparatus of each textbook.

Keywords: textbooks; didactic system; New Ukrainian School; basic secondary education; Institute of Pedagogy of NAES of Ukraine.

Дата публікації: 30 червня 2022 р.